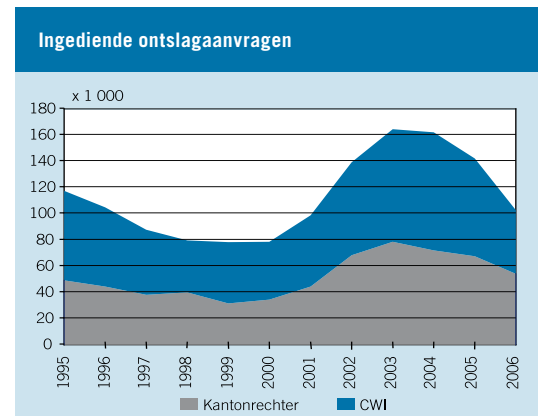

Aantal ontslagaanvragen sterk gedaald

Er is volop discussie over een versoepeling van het ontslagrecht. Volgens de huidige stand van zaken is onvrijwillig ontslag onder voorwaarden mogelijk op persoonlijke gronden, om bedrijfseconomische redenen of in verband met arbeidsongeschiktheid. Van ontslag op persoonlijke gronden kan bijvoorbeeld sprake zijn als een werknemer verwijtbaar handelt, onvoldoende functioneert of een verstoorde werkrelatie met de werkgever heeft. Ontslag om bedrijfseconomische redenen is bijvoorbeeld mogelijk als een bedrijf in financiële moeilijkheden verkeert of bij een reorganisatie. Een zieke werknemer heeft recht op ontslagbescherming, maar als de reïntegratie niet is gelukt, mag een werkgever de werknemer na twee jaar ontslaan. Als een werkgever een werknemer wil ontslaan, dan zijn daarvoor volgens het huidige ontslagrecht twee mogelijkheden: de route via de kantonrechter of die via het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI). Bij ontslag via de rechter moet de werkgever veelal een schadevergoeding aan de werknemer betalen. De omvang van deze vergoeding wordt bepaald via de zogenaamde kantonrechterformule en hangt af van het aantal dienstjaren van de werknemer, het loon en de specifieke omstandigheden van het ontslag. Het CWI behandelt voornamelijk ontslagaanvragen wegens bedrijfseconomische redenen en arbeidsongeschiktheid. In een ontslagprocedure via het CWI wordt, in tegenstelling tot die via de kantonrechter, geen ontslagvergoeding toegekend. Sinds 2004 is het aantal ontslagaanvragen ingediend bij de kantonrechter en het CWI sterk gedaald. In 2006 zijn er in totaal 103.000 ontslagaanvragen ingediend, 28% minder dan in 2005. De daling was het grootst bij het CWI: in 2006 dienden werkgevers bijna 49.000 ontslagaanvragen in bij het CWI. Dat is 35% minder dan een jaar eerder. Het aantal verzoeken om een arbeidsovereenkomst via de rechter te ontbinden is

met 20% afgenomen tot ruim 54.000. Meer dan een vijfde deel van de aanvragen via het CWI hangt samen met arbeidsongeschiktheid, maar verreweg het grootste deel (ruim tweederde) wordt gedaan om bedrijfseconomische redenen. Ontslag loopt via de kantonrechter als er bijvoorbeeld sprake is van een opzegverbod of als de procedure via het CWI niet bevredigend is verlopen. De procedure via de kantonrechter is veelal duurder, maar ook sneller.

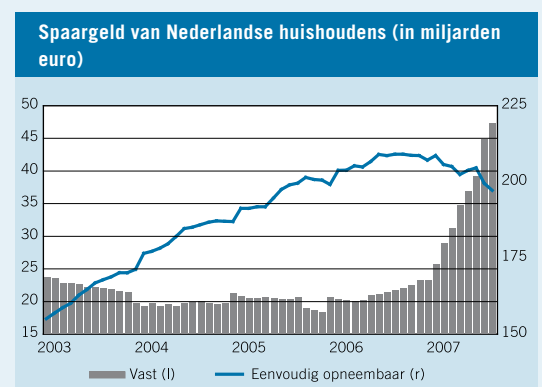
Bron: CBS

Monetaire Zaken

Nederlandse huishoudens zetten meer spaargeld vast

Op dit moment hebben Nederlandse huishoudens bijna 300 miljard euro uitstaan in de vorm van deposito's. De eenvoudig opneembare spaargelden (waaronder internet spaarrekeningen) zijn nog altijd het omvangrijkst, maar de populariteit van deze vorm van sparen is het laatste jaar sterk afgenomen. Inmiddels is het bedrag op deze spaardeposito's afgenomen tot ongeveer 195 miljard euro. Nederlandse huishoudens hebben juist een groot deel van hun spaargeld vastgezet. Momenteel staat bijna 50 miljard euro aan spaargeld vast, ruim tweemaal zoveel als een jaar geleden (zie grafiek). De deposito's zonder spaarkarakter, waaronder betaalrekeningen, bleven redelijk constant op eveneens zo'n 50 miljard euro. Met de verschuiving van eenvoudig opneembare naar vastgezette spaargelden hebben huishoudens ingespeeld op ontwikkelingen van de rente. De vergoeding op maximaal een jaar vastgezet spaargeld is de afgelopen twee jaar fors gestegen, terwijl de rente op snel opneembaar spaargeld nauwelijks is opgelopen. Voor spaardeposito's afgesloten in de maand augustus bedroeg het renteverskil tussen beide producten inmiddels ruim 1,3 procentpunt. Bij het bankwezen zorgt de opgelopen rente op de geldmarkt voor krappere rentemarges en een afname van het aandeel van de nettorentebaten in de resultatenrekening. Momenteel zorgt het rentebedrijf voor minder dan 50% van de totale baten waardoor banken zich hebben toegelegd op andere beter renderende activiteiten. De eigenhandig beheerde effectenportefeuille van huishoudens bedraagt op dit moment 115 miljard euro. De verdeling binnen de portefeuille over verschillende instrumenten is het afgelopen jaar redelijk constant gebleven. Bijna de helft van het effectenbezit bestaat uit participaties in beleggingsfondsen, ongeveer een derde betreft beleggingen in aandelen en het overige deel omvat schuld papier, voornamelijk kapitaalmarktpapier. Huishoudens beleggen hoofdzakelijk in effecten, uitgegeven

WIM GOES (DIVISIE STATISTIEK & INFORMATIE DNB)

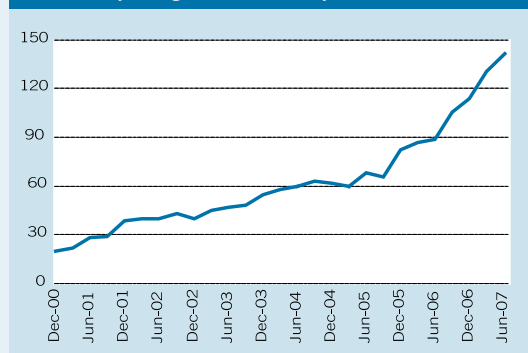
Bron: DNB

door Nederlandse instellingen of beleggingsfondsen. Zo staat bijvoorbeeld driekwart van de beursgenoteerde aandelen genoteerd aan de Amsterdamse effectenbeurs (ongeveer 25 miljard euro). De buitenlandse effecten waarin huishoudens beleggen (ruim 40 miljard euro) zijn uitgegeven door ingezetenen van ongeveer negentig verschillende landen, waarvan het grootste deel (ongeveer driekwart) zich bevindt in de Europese Monetaire Unie. Participaties in buitenlandse beleggingsfondsen zijn sterk geconcentreerd in Luxemburg, ruim 85% van de buitenlandse fondsen is gevestigd in het groothertogdom.

Securitisatie in Europa

De securitisatiemarkt heeft zich de laatste jaren sterk ontwikkeld. Deze markt voorziet in een behoefte om illiquide activa te ontsluiten voor een breed investeringspubliek door ze om te vormen tot effecten. Securitisatie (ook wel effectisering genoemd) begon in de Verenigde Staten in de jaren 70 met hypotheekverstrekkers die hun uitstaande hypotheek in een *special purpose vehicle* (SPV) plaatsten. Deze

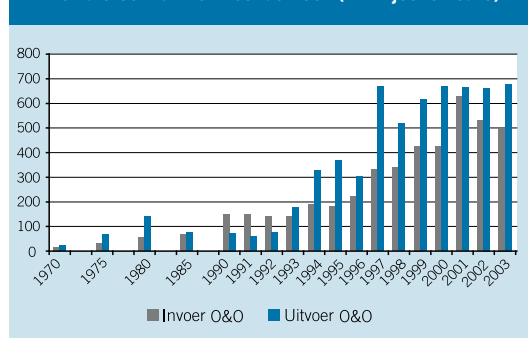
Securitisatie in Europa op kwartaalbasis (éénjaars voortschrijdend gemiddelde in miljard euro)

Bron: European Securitisation Forum en AFM

SPV financierde dit door de uitgifte van effecten. De hypotheekleningen verdwenen zo van de balans van de hypotheekverstrekkers, wat hen ruimte verschaftte om meer hypotheekleningen uit te geven. Nieuwer is de ontwikkeling dat deze effecten zelf weer worden geherstructureerd naar risico en worden doorverkocht. Deze zogenaamde *collateralised debt obligations* (CDO's) gebaseerd op Amerikaanse *subprime*-hypotheekleningen houden de financiële markten nu al maanden in hun greep. Het Verenigd Koninkrijk was het eerste Europese land waar midden jaren 80 leningen gesecuritiseerd werden. In de rest van Europa begon securitisatie pas midden jaren 90 een rol van betekenis te spelen. Deze trage start had onder andere te maken met wettelijke beperkingen en het bestaan van alternatieve financieringsformules. De laatste jaren heeft securitisatie een hoge vlucht genomen (zie grafiek). Uitgifte van nieuwe effecten met Europees onderpand is gestegen van nog geen 20 miljard euro per kwartaal in het jaar 2000 tot meer dan 140 miljard euro in het tweede kwartaal van 2007. Ruim de helft van de Europese securitisatie bestaat uit op woninghypotheekleningen gebaseerde producten. Nog eens 10% bestaat uit effecten gebaseerd op bedrijfshypotheekleningen. CDO's maken inmiddels zo'n 20% uit van de Europese securitisatiemarkt. Waar de traditionele gesecuritiseerde effecten veelal gebaseerd zijn op onderpand uit een enkel land, ligt onder CDO's vaak onderpand uit geheel Europa. Ook consumptief en commercieel krediet, leningen voor aankoop van een auto en leasecontracten worden gesecuritiseerd. Ruim de helft van het gesecuritiseerde onderpand is Brits. Na Spanje en Italië neemt Nederland een vierde plaats in, met een securitisatie van 16 miljard euro in het tweede kwartaal van 2007, waarvan 11 miljard euro woninghypotheekleningen. Omgerekend per capita neemt Nederland de derde plaats in op de Europese securitisatiemarkt.

In- en uitvoer van kennisonderzoek (in miljoenen euro)

Bron: CBS, Kennis en economie 2007

Toenemende arbeidsverdeling in kennisonderzoek

Het buitenland ontwikkelt zich steeds meer als een bestemming van in Nederland vrijgemaakte middelen om kennisonderzoek (O&O) mee te verrichten, maar ook als financier van O&O in Nederland. Tot op heden ontvangt Nederland meer middelen uit het buitenland dan het betaalt voor de uitbesteding van onderzoek aan het buitenland. Zowel de groei van de door de bedrijvensector in Nederland aan het buitenland uitbestede O&O als de vanuit het buitenland gefinancierde O&O begint in de jaren

negentig grootse vormen aan te nemen. Uitbesteding van O&O betekent dat bedrijven in Nederland weliswaar de financiële middelen vrijmaken om O&O te verrichten, maar dat in het buitenland laten doen (invoer). Financiering vanuit het buitenland betekent omgekeerd dat buitenlandse partijen in ons land O&O laten verrichten door Nederlandse bedrijven (uitvoer). Overigens zijn de toenemende geldstromen met betrekking tot O&O van en naar het buitenland niet uniek. Ook de uitbesteding en externe financiering van O&O tussen partijen in Nederland zijn spectaculair toegenomen. De totale uitbestede O&O van de bedrijven in Nederland was in 1970 als percentage van de O&O-uitgaven bijna 6%. Dit percentage is gestaag toegenomen tot meer dan een kwart halverwege de jaren negentig en in de jaren na 2000. De totale financiering door derden heeft een soortgelijke ontwikkeling doorgemaakt. In 1970 bedroeg de financiering van O&O door derden in de bedrijvensector 10%. Ook hier geldt dat dit halverwege de jaren negentig was toegenomen tot meer dan een kwart en dat, kleine schommelingen daargelaten, in de jaren na 2000 ook bleef. Uit de cijfers blijkt dat het bedrijfsleven in Nederland een netto exporteur van O&O is: bedrijven in Nederland ontvangen per saldo meer geld voor het verlenen van O&O-diensten aan het buitenland dan ze aan het buitenland betalen voor het verrichten van O&O. Dit positieve saldo is praktisch over de gehele hier getoonde periode waarneembaar met uitzondering van de jaren rond 1990. Het zijn vooral de grotere bedrijven die met betrekking tot O&O, grensoverschrijdende geldstromen genereren. Van de totale O&O-uitgaven van de bedrijven in Nederland wordt net iets meer dan de helft gerealiseerd door de 10 bedrijven met de hoogste O&O uitgaven. De uitbesteding aan het buitenland kan voor 65% op het conto van deze 10 bedrijven worden geschreven.